

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE ȘTIINȚE POLITICE, ADMINISTRATIVE ȘI
ALE COMUNICĂRII

REDACTAREA ȘI PREZENTAREA
TEXTULUI RADIOFONIC

Limbajul radioului public regional

- rezumat -

Conducător științific
Prof. Dr. CSEKE PÉTER

Doctorand
ERDEI EDIT- ZSUZSÁNNA
(căs. László)

Cluj-Napoca

2011

Conținut

Introducere

I. Comunicarea radio

1. Comunicarea media. Caracteristici principale și funcții

2. Caracteristicile comunicării radio

2.1. Nivelurile comunicării radio

3. Serviciul public și limbajul radioului public

3.1. Caracteristicile serviciului public

3.2. Criza de identitate a serviciului public

3.3. Serviciul public la Studioul Regional de Radio din Tîrgu-Mureș

3.3.1. Teme și surse de știri la radioul public regional

3.3.1.1. Efectul stilului comercial asupra jurnalelor la radioul public

3.3.2. Genuri și emisiuni radio defavorizate

3.3.2.1. Rubrici de specialitate pentru cultivarea valorilor tradiționale la Radio Tîrgu-Mureș și la Radio Cluj

3.4. Norma lingvistică. Limbajul radioului public regional

4. Discursul radiofonic

4.1. Tipurile de discurs radiofonic și situațiile de comunicare radio

4.2. Sistemul și rolul mijloacelor suprasegmentale

4.3. Criterii privind aptitudinile de comunicare radio

4.4. Moderarea emisiunilor radio. Principiul R-P-A-D

II. Metode și cercetări pentru studierea raportului dintre redactarea și prezentarea textului radiofonic

III. Studii de caz și cercetări. Chestionare. Teste de percepție

1. Obiceiurile de ascultare radio și așteptările tinerilor. Experițe bazate pe un studiu

2. Fenomene ale folosirii limbajului la radioul public regional din Tîrgu-Mureș

3. Conexiunile redactării și prezentării știrilor radio

3.1. Formularea știrilor. Cerințe privind structura, conținutul și limbajul

3.2. Analizarea și reelaborarea textelor de știri

3.3. Analiza raportului dintre prezentarea și perceperea știrilor

4. Prezentarea textelor radiofonice de diferite genuri. Raportul dintre formulare și modul de prezentare

4.1. Analiza caracterului metacomunicativ al vocii

4.2. Interpretarea textelor publicistice. Analiza raportului dintre temă, conținut și interpretare

IV. Concluzii

V. Bibliografie

VI. Anexă. Anexe audio (CD)

1. Obiectivul lucrării și delimitarea temei

Individul obține cunoștințele sale despre lume și despre sine în mod indirect din ce în ce mai mare măsură, ne întrebăm deci, cât de sigure, clare, audibile, receptabile sunt informațiile primite prin intermediul diferitelor canale media. În prezent, din moment ce suntem năvăliți de o revărsare de informații de o cantitate imensă, prin căi de transmitere din ce în ce mai diverse, se accentuează cerința informării fiabile. În cazul radioului pe lângă mesajul verbal-vocal nu pot funcționa acele mijloace non-verbale care ar facilita înțelegerea, receptarea de către ascultător: mimica, gesturile, privirea. Toate aceste lipsuri trebuie compensate de către prezentatorul radio prin vocea lui și prin formulare.¹ Jurnaliștii radio, – deși mesajele, „produsele” lor sunt destinate și difuzate altora – nu cunosc întotdeauna „fîrea” receptorului, procesele de decodificare ale destinatarilor (ascultătorilor de radio), nici mecanismele care ajută sau împiedică înțelegerea mesajului.

Obiectivul lucrării noastre este studierea conexiunilor complexe ale acestei probleme, în emisiunile în limba maghiară ale radiourilor publice regionale, în special la Radio Tîrgu-Mureș. O parte considerabilă a materialelor prezentate la radiourile publice teritoriale sunt citite, „sonorizate” de pe un suport scris. De exemplu, la Radioul Regional din Tîrgu-Mureș din timpul de emisiune zilnică de 420 de minute, aproximativ 130 de minute (peste 30%) sunt prezentate de pe suport scris (știri, anunțuri, comperaje, informații cu privire la programele culturale, note, comentarii, etc.).

Ne întrebăm că, în cazul textelor radiofonice citite de pe suport scris (știri, texte publicistice), ce determină percepția în mod decisiv; ce ajută, stimulează cel mai mult sau împiedică recepționarea eficientă a mesajului? Ce rol are valoarea informativă a știrii, structura textului și modul de prezentare? Ce reacție emoțională va avea ascultătorul în cazul interpretării textului în ritm rapid sau lent? Pentru a răspunde la aceste întrebări am efectuat cercetări și studii de caz. Am considerat totodată că este importantă abordarea sistemică a proceselor studiate, conturarea acelor procese (concurența în domeniul știrilor pe piața mass-media, criza de identitatea a serviciului public, deficiențe în formarea profesională, etc.), care influențează semnificativ întreaga comunicare radio; care pot perturba mass-media publică audio a minorităților în îndeplinirea funcțiilor sale caracteristice (de exemplu, cultivarea valorilor culturale, model lingvistic).

---

¹ Wacha, 1999, 220.

2. Ipotezele cercetării

2.1. Presupun că, în înțelegerea știrilor radio au un rol important valoarea de știre a informațiilor (proximitatea spațială, socială și afectivă; cât de importantă, interesantă e știrea, cum afectează ascultătorul), și în același timp modul de elaborare a textului. O redactare pentru auz, o formulare exactă, clară, constituie baza prezentării comprehensive, care are scopul de a fi înțeles.

2.2. Presupun că, formularea într-un stil oral ajută la o interpretare corectă, adecvată a textului, conform conținutului și temei; textul radiofonic editat, „confectionat” bine cere, impune o interpretare precisă, comprehensivă a textului potrivit conținutului. Eficiența „sonorizării” textului scris este determinată în primul rând de compoziția textului (conținut, structurare).

2.3. Presupun că, tinerii – la care radioul public regional maghiar a renunțat de fapt în ultimul deceniu – pretind, se așteaptă la emisiuni, teme destinate lor; vor să audă nu doar muzică și informații scurte la radio. Presupun în continuare, că tinerii acordă un rol deosebit aptitudinilor de vorbire a prezentatorului radio (tonul, timbrul vocii, încărcătura emoțională a vocii).

2.4. Presupun că, tinerii – în pofida dinamismului și elanului care se datorează vârstei lor – consideră că vocea calmă și tempoul normal al vorbirii sunt trăsăturile cele mai atractive ale prezentatorului radio.

2.5. Presupun că, tonul, timbrul, coloratura vocii pot fi dirijate-reglate în mod conștient (prin exersare) și pot fi înfățișate în mod recognoscibil.

2.6. Presupun că, modul de prezentare a textelor publicistice difuzate la radio, declanșează în primul rând o reacție afectivă-emoțională la ascultători, aceasta fiind „poarta” percepției; interpretarea adecvată a textului intensifică atenția și declanșează o reacție pozitivă, receptivă la ascultători, în timp ce vorbirea cu un tempou prea rapid sau prea lent „stinge” atenția ascultătorului, blochează procesul de memorare și prelucrare a informațiilor, în ciuda subiectului interesant, atractiv.

3. Metode de cercetare: chestionar, studiu comparativ, teste de percepție și de vorbire

4. Noțiuni cheie: caracter regional și serviciu public, norme lingvistice, text radiofonic, redactarea textului, limbajul radiofonic, prezentare, interpretare, timpul vorbirii, percepție

5. Crearea noțiunilor și a cuvintelor: *Principiul R-P-A-D, principiul D-P-P-C-I* (cerințele generale și concrete ale profesiei de moderator radio și reporter); **știrea "kópé"** (acronim, cerințele știrilor radio)

6. Structura lucrării, rezumatul capitolelor mai importante, sinteza scurtă ale cercetărilor, studiilor

Lucrarea este împărțită pe patru capitole mari: primul capitol cuprinde teoria lucrării, prezintă caracteristicile principale ale comunicării radio, funcțiile serviciului public, cauzele și trăsăturile crizei de identitate a radiourilor publice, genurile și tipurile de emisiuni defavorizate, raportul dintre serviciul public și folosirea limbajului, cu deosebită atenție asupra folosirii limbajului în cadrul radiourilor publice regionale; al doilea capitol, metodologia, prezintă cele mai relevante studii și metode de cercetare în domeniu, care într-o anumită măsură au constituit și un punct de plecare în elaborarea cercetărilor mele proprii, pentru a analiza raportul dintre redactarea și prezentarea textului radiofonic; în capitolul al treilea prezint studiile și cercetările efectuate de către mine, analizele, testele de percepție; în capitolul al patrulea formulez rezultatele și concluziile cercetărilor, care pot fi de folos în radiourile regionale (în munca de redacție, proces editorial); în învățământ, în formarea și perfecționarea jurnaliștilor radio; iar în final conturez posibilitățile continuării și extinderii subiectului de cercetare.

6. 1. Moderarea emisiunilor radio. Principiul R-P-A-D

Redactorul, moderatorul de radio trebuie să îndeplinească niște cerințe complexe în realizarea atribuțiilor sale multiple. Eu am sintetizat toate cerințele profesiei în principii, un sistem de cerințe generale și specifice, pe care un jurnalist radio trebuie să le îndeplinească pe tot parcursul carierei sale (cerințe fundamentale profesionale și cerințe concrete, în munca de moderator de emisiuni sau de reporter). Principiul R-P-A-D formulat de către mine cuprinde toate aceste cerințe de bază, inițialele noțiunilor de bază cuprind în mod concis și clar cele mai importante cerințe profesionale și deontologice. În calitate de profesor am observat faptul că studenții consideră că principiul R-P-A-D este ilustrativ, înțeleg și îl rețin ușor. Cerințele profesionale de bază sunt cuprinse în principiul R-P-A-D:

Principiul R-P-A-D:

1. **RESPONSABILITATE** (etică profesională)
2. **REGĂTIRE**
3. **ATENȚIE**
4. **DISCIPLINĂ** (organizare mentală, psihică)

Cerințele concrete ale comportamentului moderatorului de emisiune pe parcursul emisiunii, precum și pe parcursul reportajului, interviuării)

Principiul D-P-P-C-I

1. **destinderea** (crearea unei atmosfere emoționale pozitive, caracterul determinant, importanța momentului de „deschidere”, de început);
2. **propunerea** (prezentarea subiectului, captarea atenției, curiozității, interesului);
3. **prezentarea** (prezentarea subiectului/subiectelor emisiunii, prelucrarea, menținerea interesului, atenției ascultătorului, prin modul de „servire” a „meniului” radiofonic, crearea, intensificarea atmosferei prin îmbinarea adecvată a discursului cu muzica);

4. controlul (controlul asupra structurii emisiunii, asigurarea unității logice interne, menținerea ordinii cronologice, împărțirea eficientă a duratei emisiunii, evitarea „golurilor”, aplicarea potrivită a redundanței, care ajută înțelegerea);
5. încheierea (politețe, fermitate, informații despre posibilitatea de contactare în timpul și în afara emisiunii)

Principiul R-P-A-D și principiul D-P-P-C-I pot fi aplicate în mod eficient și pe parcursul realizării reportajului, în timpul reportajului propriu-zis și a interviuării. Succesul unui reportaj, al unui interviu sau al unei discuții în studio (prezentarea credibilă și captivantă a subiectului) poate fi determinat în mare măsură de atitudinea reporterului, de măsura în care poate determina subiectul reportajului să se destindă, să se „deschidă în fața lui”, cum pune întrebările („de ce”, descoperirea, dezvăluirea motivelor-cauzelor), de faptul cum poate urmări firul gândurilor subiectului reportajului, cum poate controla sentimental și mental firul conversației, cum încheie discuția.

6.2. Obiceiurile de ascultare radio ale tinerilor și așteptările lor privind limbajul. Studiu pe bază de chestionar

Mă întreb, în ce măsură cunosc radiourile publice regionale din România așteptările ascultărilor-țintă, obiceiurile de consum mass-media, atunci când determină concepția lor de redactare, strategiile de program? Cât de des ascultă tinerii radioul și ce posturi de radio preferă? Ce tipuri de emisiuni ar asculta? Care sunt trăsăturile cele mai atractive și cele mai deranjante ale prezentatorului de radio în rândul tinerilor? Am căutat răspunsul și la aceste întrebări într-un sondaj pe bază de chestionar, care rezumă răspunsurile a 108 de liceeni. Mai mult de jumătate din persoanele chestionate au răspuns că ascultă radioul de mai multe ori pe săptămână, sau zilnic. Trebuie menționat faptul că, peste o treime (39%) din cei chestionați ascultă rareori, doar ocazional radioul. Pe baza acestora putem concluziona, că majoritatea tinerilor nu renunță la experiența ascultării radioului, însă radioul nu le oferă posibilități de informare, distracție, destindere, pentru care ar petrece o perioadă (mai multe ore pe săptămână, sau zilnic) din timpul lor liber cu ascultarea radioului. Conform datelor studiului majoritatea lor consideră că cea mai atractivă trăsătură a prezentatorului/prezentatoarei, moderatorului de radio este vocea plăcută iar în urma acestuia apare vorbirea clară, corectă. Este de remarcă faptul că vocea

calmă a fost marcată ca și o trăsătură atractivă de către peste 60% din tineri. Deci, două dintre trăsăturile cele mai atractive ale prezentatorului, moderatorului de radio sunt trăsături specific vocale. Vocea plăcută s-a dovedit a fi mai agreată decât vorbirea clară, corectă, iar vocea calmă mai atractivă decât formularea selectă. Acest lucru confirmă și acea constatare empirică, că în mod spontan, în afara voinței noastre, suntem mai atenți la conținutul textului radiofonic, dacă acesta este transmis în mod atractiv, de o voce plăcută pentru auzul nostru. Dintre cele 108 persoane chestionate 92 de tineri au indicat vocea plăcută, 85 de tineri vorbirea clară, 65 de persoane chestionate au considerat că trăsătura cea mai atractivă a prezentatorului de radio este vocea calmă. Acest lucru este în contradicție cu acea opinie, conform căreia tinerii preferă vorbirea răsunătoare, dinamică, rapidă. În zilele noastre, atunci când în lumea radioului se dorește dinamizarea în toate domeniile, sub semnul reînnoirii, modernizării, ar trebui să analizăm cu atenție, dacă consumatorul de mass-media, ascultătorul pretinde într-adevăr acest lucru?

În concluzie, putem afirma că radioul public regional ar putea recâștiga generația tânără (ca ascultători), dacă ar fi mai atent la cerințele acestora și dacă ar încadra în grila de emisiuni programe ale căror conținut corespunde așteptărilor tinerilor. Nici din punctul de vedere al creșterii audienței nu este de neglijat în ce măsură consideră tinerii de astăzi că programul radiourilor regionale (care există în regiunea în care trăiesc) este destinat lor. Trebuie menționat faptul că ascultătorilor tineri nu le place cel mai mult tonul dinamic, tempoul accelerat, ci în primul rând tonul plăcut, vocea calmă, vorbirea clară, limbajul select. Datele privind tempoul vorbirii din cadrul sondajului efectuat la Tîrgu-Mureș sunt în contradicție cu datele unui studiu efectuat în Ungaria.² Pe majoritatea tinerilor chestionați în Ungaria (la Budapesta și la Szombathely), 78%, nu le deranjează deloc vorbirea în ritm rapid. Îndrumătorul sondajului explică acest lucru prin faptul că tinerii s-au obișnuit cu tempoul accelerat și dinamic al radiourilor comerciale. Tinerii chestionați la Tîrgu-Mureș ascultă deasemenea radiouri comerciale mai des decât radiouri publice, majoritatea lor consideră totuși că vorbirea în ritm rapid la radio nu este plăcută. Pe baza experiențelor, observațiilor mele vorbirea spontană cotidiană a tinerilor maghiari din Transilvania are un tempou mai lent, în general, decât cea a tinerilor din Ungaria. Această constatare empirică ar putea fi confirmată sau infirmată numai de studii și cercetări comparative.

---

² Balázs Géza hallgatói attitűdvizsgálata, 2006, 46-55.

6.3. Fenomene ale folosirii limbajului în emisiunile în limba maghiară la studiourile regionale de radio

În textele radiofonice o parte din expresiile, noțiunile străine nu pot fi înlocuite sau se pot înlocui cu dificultate cu cuvinte maghiare de același sens (de exemplu expresiile în comunicare); cu toate acestea ar trebui să evităm folosirea lor exagerată, deoarece o parte dintre ascultătorii din Transilvania, în special persoanele mai în vârstă nu înțeleg înțelesul acestora. Mai mult, nici oamenii mai educați nu înțeleg întotdeauna înțelesul exact al unor cuvinte străine. Această constatare a fost confirmată de un studiu pe care l-am realizat cu 30 de studenți. Studenții au avut sarcina de a explica înțelesul cuvintelor maghiare de origine străină „*büdzsé*” (buget), „*regula*” (regulă), „*biatlon*” (biatlon), „*prioritás*” (prioritate), „*globalizáció*” (globalizare) și „*hipotetikus*” (ipotetic), și să scrie lângă aceste cuvinte expresia maghiară corespunzătoare, adecvată. Cei mai mulți (23 de răspunsuri) au cunoscut înțelesul cuvântului „*prioritás*” (prioritate), după care a urmat în ordine descendentă „*regula*” (regulă), (18); „*büdzsé*” (buget), (16); „*globalizáció*” (globalizare) (15); „*biatlon*” (biatlon), (12); și în cele din urmă cuvântul „*hipotetikus*” (ipotetic), (11). Rezultatele testării noțiunilor ne indică faptul că nu pricepem întotdeauna înțelesul exact nici acelor expresii străine pe care le folosim și auzim mai des; și în cazul persoanelor mai educate întâmpină dificultăți integrarea noilor expresii în sistemul noțional, deja format în limba maternă.

6.4. Analiza raportului între textul știrilor radio și înțelegerea lor de către ascultători

Ascultătorul trebuie să înțeleagă informațiile transmise la radio la prima auzire. Deci, redactarea textului radiofonic este o problemă de comunicare în primul rând, formularea (exactitate, exigență) trebuie să contribuie la eficacitatea și claritatea informațiilor.³ Structura textului știrii, modul de redactare, de compunere a informației influențează în mod decisiv înțelegerea lor de către ascultători: știrea clară, exactă, scrisă „pentru ureche”, redactată în stil oral ajută la înțelegerea mesajului; știrea formulată în stil

---

³ Wacha, 1999, 214.

de presă scrisă (scrisă „pentru ochi”) împiedică înțelegerea textului. Pornind de la această ipoteză am efectuat un experiment. Am redactat două radiojurnale cu același conținut, însă formulate diferit (în stil jurnalistic și în stil radiofonic), am înregistrat ambele variante. Am implicat 12 persoane în experiment (studenți) împărțiți în două grupuri: *Grupul A* (experimental) și *grupul B* (de control). Cele două grupuri nu s-au întâlnit pe parcursul studiului și nu le-am comunicat faptul că după ascultarea jurnalului trebuie să noteze informațiile auzite. Durata primei variante și celei de-a doua a fost de aproximativ 4 minute fiecare, deci în mare ambele grupuri au ascultat un jurnal de aceeași durată; după difuzarea înregistrării sonore le-am rugat pe participanți să redea în scris (să noteze) conținutul știrilor auzite. Prezentarea notată în scris în cazul *grupului A* era numai de câteva cuvinte, fără excepție. Nici unul dintre participanți nu a reținut date, termene, la evocarea știrilor auzite patru participanți au uitat câte ceva din enumerarea subiectelor de știri (ori un eveniment cultural, ori o temă politică). *Grupul B* a avut rezultate mai bune: jumătate dintre participanți a reușit să evoce esența informațiilor (ce s-a întâmplat, numele personajelor, locațiile și datele evenimentelor).

Diferențele clare între performanța celor două grupuri în înțelegerea conținutului știrilor confirmă faptul că perceperea mesajului este influențată în mod decisiv de structura textului jurnalului. Știrea elaborată cu o structură complicată, cu fraze lungi, încărcate cu nume și date (în loc de a structura logică, succesivă) pot fi urmărite și înțelese numai cu mari dificultăți de către ascultător, în ciuda unei prezentări clare. Rolul lead-ului are un rol determinant în înțelegerea, reținerea și evocarea conținutului informației. În cea de a doua variantă a radiojurnalului, informația principală (lead) a fost plasată la începutul textului radiofonic, iar acest lucru a ajutat ascultătorul să înțeleagă esența. Trebuie să acordăm o atenție deosebită rezultatelor studiului legat de știrile culturale. În cazul posturilor locale și regionale acest tip de informare (știri culturale, anunțuri despre evenimente de artă, despre spectacolele formațiunilor muzicale, de dans, de teatru, etc.) are o funcție importantă și solicitată de ascultători. Știrile culturale au funcția de a atrage atenția ascultătorilor asupra evenimentelor culturale, asupra programelor comunitare, să informeze în mod corect și clar ascultătorii cu privire la titlul spectacolelor, diferitelor manifestări, (festivaluri, zilele satului, etc.), despre invitați, locația, ora programelor. În prima fază a studiului în textul știrilor culturale pe poziția lead (în prima propoziție) au fost enunțate data și locația evenimentului. În acest caz ascultătorul este informat mult mai târziu despre programul

propriu-zis, cu privire la conținutul evenimentului (titlul, subiectul). Deci, când s-ar hotărî că l-ar interesa „oferta” (de exemplu ar participa cu plăcere la spectacol, la eveniment), nu mai știe exact data și locația evenimentului (aceste informații fiind anunțate, comunicate chiar la început). O altă greșeală frecventă este faptul că în formularea știrilor culturale se pune prea mare accent pe prezentarea, înșirarea organizatorilor evenimentelor și nu asupra evenimentului propriu-zis, nu asupra informațiilor de interes comun (eveniment, data, locația).

Cercetarea privind conexiunea între structura știrii și percepere mai pune și alte întrebări interesante, de exemplu, ce rezultate ar da un studiu asemenător realizat pe un eșantion mai mare, cu participanți de diferite ocupații și de vârste diferite? Ce rol are sexul prezentatorului radio, tempoul de vorbire în înțelegerea jurnalului? Doresc să elaborez alte studii pentru a primi răspunsuri și la aceste întrebări.

6.5. Interpretarea textelor publicistice. Studiul raportului între temă, conținut și prezentare

Dintre genurile publicistice la radiourile publice regionale sunt prezentate cel mai des articole, comentarii și note. O parte din ele sunt redactate și prezentate de moderatorii radio, însă de multe ori sunt prezentate (citite) și lucrările altor autori, din ce în ce mai des articole publicate pe internet, cu un conținut popular, distractiv.

Într-un studiu am propus obținerea răspunsilor la următoarele întrebări: în cazul prezentării la radio a unor articole scurte, cu subiecte diferite, modul de interpretare a textului ce reacție afectivă declanșează la ascultător; acest mod de interpretare în ce măsură consolidează (întărește) sau slăbește atenția ascultătorului, în situația în care grupul de ascultători au sarcina de a urmări cu atenție informațiile citite. Am pornit de la premisa că o interpretare inadecvată, monotona, sau în tempou rapid declanșează reacții emoționale negative la ascultător, în ciuda conținutului interesant al textului, iar acest lucru reduce semnificativ înțelegerea, reținerea mesajului. Am presupus în același timp că, o interpretare adecvată, a textului, în ritm normal, declanșează o reacție emoțională pozitivă, „receptoare” la ascultător. Am ales testul de producere și de percepție a vorbirii ca metodă de cercetare, la care a participat un grup de 11 persoane, 8 fete și 3 băieți. Au alcătuit două grupuri, patru dintre ei au prezentat, șapte persoane au ascultat. Am ales un

text cu patru subiecte diferite (sport, modă, știință, poveste) și am redactat textele în așa fel, încât să aibă aproximativ aceeași lungime. Prezenterii și ascultătorii nu au putut discuta între ei cu privire la sarcina primită. Primul text a fost o prezentare din istoria sportului, a cuprins pe scurt originea și istoria orientării sportive. Persoana care a citit articolul a primit instrucțiunea de a citi intenționat într-un ritm monoton, intermitent, să nu acorde atenție articulării, să citească doar cuvintele unul după celălalt. Subiectul celui de-al doilea text a fost moda, o prezentare scurtă cu privire la direcțiile actuale în modă. În acest caz, cititorul a primit instrucțiunea de a citi intenționat într-un tempou accelerat, să nu acorde atenție articulării adecvate. Textul al treilea a fost un extras dintr-un text de specialitate, un studiu de textologie, varianta prescurtată a acestuia, cu respectarea conținutului. Prezenterul în acest caz a avut sarcina de a interpreta adecvat textul și de a realiza o interpretare cât mai clară, exactă, cu articularea corespunzătoare și cu folosirea accentelor, cu schimbarea ritmului atunci când este necesar. Al patrulea text a avut aceeași întindere ca cele de dinainte, însă a fost un text de alt gen, o fabulă a lui Esop. Prezenterul a avut sarcina de a interpreta corect textul și de a reda o interpretare atentă, de a fi atent la articulare, la pauze și la accente, la intonație.

Pe baza rezultatelor studiului interpretarea în ritm rapid declanșează cea mai mare reacție negativă. Aceste date sunt remarcabile, luând în considerare că în rândul fetelor moda este unul dintre subiectele cele mai atractive, mai populare. Majoritatea ascultătorilor erau fete, cu toate acestea interpretarea în ritm rapid al articolului despre modă a primit cele mai multe calificative negative. Deci, prezentarea în ritm rapid a declanșat o reacție mai negativă la ascultători decât interpretarea nearticulată, monotonă. Acest lucru se datorează și faptului că cei trei băieți în grupul ascultătorilor erau mai interesați de textul din istoria sportului (pe fișa de evaluare toți cei trei băieți au indicat faptul că acest subiect a fost interesant), astfel au urmărit intens, în mod intenționat cele prezentate, informațiile din istoria sportului. În cazul articolului științific există o diferență izbitoare între calificativele pozitive și negative. Și pe fișa de evaluare am observat doar indicări unilaterale. Se poate constata, că în pofida unei prezentări mai atente, persoanele care au considerat că tema nu era interesantă, au avut tendința de considera și prezentarea neplăcută și neclară, în contrar cu acele persoane, care au considerat că textul a fost interesant, clar și plăcut. Se poate observa deci reacția ascultătorilor pe de o parte, care reacționează negativ la citirea inadecvată (moda este un subiect atractiv în rândul fetelor,

însă nu le-a plăcut prezentarea și nu au putut urmări cu atenție informațiile auzite). Pe de altă parte, se poate constata că ascultătorul tratează cu relevanță subiectele care îi par interesante, pasionante, este mai atent la aceste informații, are tendința de a fi indulgent cu modul de prezentare a subiectului (cu modul de „sonorizare” a textului). Indicele cele mai evidente se leagă de interpretarea fabulei. În acest caz, subiectul interesant a fost asociat și cu o interpretare atentă, întâmplarea redactată și citită în mod ilustrativ, interesant, care putea fi urmărită, a fost considerată a fi interesantă, clară și plăcută de aproape toți ascultătorii, a primit un singur calificativ „neplăcut” pe fișa de evaluare. În motivare, persoana care a indicat acest lucru, a relatat că i s-a părut prea lentă citirea poveștii, de aceea a dat calificativul neplăcut.

7. Concluzii

- i. Radiourile publice regionale din România pot ieși din criza de identitate (care se manifestă din ce în ce mai mult, fără nici o îndoială), numai în cazul în care nu văd și nu caută soluția în modificarea/schimbarea factorilor externi (procesele cuprinzătoare, globale), ci în schimbarea atitudinii profesionale, în formarea unei atitudini responsabile de redactor, moderator, reporter. Pentru conștientizarea acesteia, pentru sintetizarea cerințelor profesionale și deontologice ca UNITATE, am elaborat, am formulat principiul R-P-A-D și principiul D-P-P-C-I. Recomand cu convingere și cu curaj predarea acestora, precum și clarificarea noțiunilor legate de acestea, dezbateră lor cu studenții de la specializările comunicare-media și jurnalism. Sunt convinsă că angajamentul față de profesie, bazele atitudinii profesionale, direcționarea psiho-mentală față de cerințele carierei (exigența, lipsa pretențiilor, entuziasmul, indiferența, etc.) se formează la universități, la cursuri.
- ii. Tinerii solicită programe tematice destinate lor, emisiuni speciale pentru tineret. Datele chestionarului efectuat în cadrul liceenilor combate aceea credință greșită care „persistă” cu îndârjire de mai mult de un deceniu, conform căreia adolescenții s-au îndepărtat de la radioul public și nu există șanse de a-i recâștiga. Radiourile regionale

din țară, în vederea realizării serviciului public, trebuie (ar trebui) să elaboreze programe pentru a se adresa tinerilor.

- iii. Ascultătorii acordă o atenție deosebită aptitudinilor vocale ale prezentatorului radio. Prezentatorul radio devine atractiv în primul rând datorită vocii sale plăcute și calme, acesta este „secretul” relației dintre prezentatorul și ascultătorul de radio. Majoritatea persoanelor tinere chestionate, în proporție de 78%, consideră că trăsătura cea mai deranjantă a prezentatorilor de radio este vorbirea în tempou rapid. Aceste date sunt în contradicție cu rezultatele unui studiu efectuat în Ungaria, conform căruia 78% din tinerii chestionați nu sunt deloc deranjați de vorbirea în ritm rapid ale prezentatorilor radio.⁴
- iv. Valoarea de știre (cât este de importantă, cum afectează ascultătorul ca individ și ca membru a unei comunități) are un rol determinant în procesul de percepție, mai ales în captarea atenției. Pentru înțelegerea și reținerea celor auzite este nevoie însă și de formularea și prezentarea clară, exactă a știrilor, pentru ca toată lumea să înțeleagă.
- v. Lead-ul știrii are o importanță decisivă în înțelegerea esenței informației. Conținutul știrilor, anunțurilor redactate pentru radio (cu o structură de „adăugare” succesivă a informațiilor, redactare „pentru ureche”), sunt redade de ascultători mult mai exact, decât știrile în stil scris (stil ziaristic). Știrile, anunțurile culturale au un rol, o funcție specifică în emisiunile în limba maghiară ale radiourilor publice regionale. În formularea, redactarea programelor culturale ordinea eficace este următoarea: eveniment + locație + data. Prezentarea informațiilor în ordine inversă împiedică evident înțelegerea.
- vi. La fel ca și în cazul intensității vocii, tonul, încărcătura emoțională, coloratura afectivă a vocii poate fi controlată, reglată. Limita este impusă de tema mesajului, de conținutului textului. Acest lucru se regăsește cel mai concis în lucrarea lui Wacha Imre: „textul poartă în sine și modul cum va suna”.⁵ Cel mai greu este intensificarea, reducerea intenționată a tempoului vorbirii. În ambele cazuri vorbirea va fi forțată, pripită, inconsecventă și va declanșa în mod evident o reacție negativă la ascultător.

---

⁴ Balázs Géza attitűdvizsgálata, 2006, 46-55.

⁵ Wacha, 1999, 141.

- vii. Chestionarele, testele de percepție pot fi adaptate în pregătirea jurnaliștilor radio, în munca profesorilor de mass-media. Variantele prelucrate se pot aplica ca metode didactice, exerciții situaționale, simulări.

8. Bibliografie

- Andok Mónika (2007), A rádiós hír mint szövegtípus. In H. Varga Gyula (red.), *Tanulmányok a kommunikációkutatás köréből*. Eger, Editura Líceum. 51–74.
- Balázs Géza (2000), *Médianorma*. Budapest, MR.
- Balázs Géza (2006), A rádiók kiejtési normája. In Zimányi Árpád (red.), *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis, Sectio Linguistica Hungarica*. Eger, Editura Líceum. 46–55.
- Bárczi Géza (1974), *A magyar nyelv életrajza*, Budapest, Editura Gondolat.
- Bolla Kálmán (2006), Hangzásbeli változatosságok megítélése nyelvészeti-fonetikai szempontból. In Zimányi Árpád (red.), *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis, Sectio Linguistica Hungarica*. Eger, Editura Líceum.
- Coman Mihai (2001), *Manual de jurnalism I-II*. Iași, Editura Polirom.
- Coman Mihai (2003), *Mass media in România post-comunistă*. Iași, Editura Polirom.
- Deme László (1997), *A nyelvi érintkezésformák problémái a rádiózásban*. Budapest, MR.
- Elekfi László–Wacha Imre (2004), *Az értelmes beszéd hangzása*. Budapest, Editura Szemimpex.
- Ferenczy Judit (2007), A köz hírek szövegszerkezete. In: H. Varga Gyula (red.), *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis. Nova Series Tom XXXIV. Sectio Scientiarum Economicarum Socialium. Kommunikáció és szövegkutatás*. Eger, Editura Líceum.
- Goffman, Erwing E. (1981), *Façons de parler*, Paris, Les Editions Minuit.
- Gósy Mária (1997), *A magyar beszéd tempója és beszédmegértés*. Budapest, MR.
- Joanescu Irene: (1999), *Radioul modern: tratarea informației și principalele genuri informative*. București, Ed. All.
- Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana (2003), *Limbaj și comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*. București, Ed. All.

- Kassai Ilona (1982), A magyar beszéd időtartamviszonyai. In Bolla Kálmán (red.), *Fejezetek a magyar leíró hangtanból*. Budapest, Editura Akadémiai.
- Léon, Pierre (1993), *Précis de phonostylistique, Parole et expressivité*. Paris, Nathan Université.
- Lehtinen, Mari (2008), *La contextualisation du discours radiophonique*. Tampere, Juvenes Print.
- Márton Gyula–Péntek János–Vöő István (1977), *A magyar nyelvjárások román kölcsönszavai*. București, Editura Kriterion.
- Meunier, Peraya (2004), *Introduction aux théories de la communication*. Bruxelles, De Boeck.
- Péntek János (2001), *A nyelv ritkuló légköre*. Cluj-Napoca, Komp-Press Korunk Baráti Társaság.
- Péntek János (2004a), *Anyanyelv és oktatás*. Miercurea Ciuc, Pallas-Akadémia.
- Petcu, Marian (2000), *Tipologia presei românești*. București, Institutul European.
- Petcu, Marian (2005), *Jurnalist în România. Istoria unei profesii*. București, Editura Comunicare.ro
- Popa Florentina (2009), *Verbal și paraverbal în discursul radiofonic*. Iași, Ed.UAIC
- Popescu-Grosu, Eugenia (1998), *Jurnalism radio. Specificul radiofonic*. București, Editura Teora.
- Szende Tamás (1995), *A beszéd hangszerelése. Idő, hangmagasság, hangerő és határjelzés a közlésben*. Budapest, Institutul "MTA Nyelvtudományi Intézete".
- Tolcsvai Nagy Gábor (2001), *A magyar nyelv szövegtana*. Budapest, Nemzeti TK.
- Traverso, Véronique (1999), *L'analyse des conversations*. Paris, Nathan.
- Wacha Imre (1992a), *A retorika vázlata*. Budapest, MR.
- Wacha Imre (1997), Szöveg, szövegszerkezet, szöveggrammatika, „punktuáció”, szövegtolmácsolás. In *Helyesírás és nyelvpolitika*. Gyula, Erkel Ferenc Gimnázium. 27–43.
- Wacha Imre (1999), *Szöveg és hangzása*,.Budapest, MR.
- Wacha Imre (2004), Beszéd és nyelvi helyesség a rádióban. In H. Varga Gyula (red.), *Acta Academiae Pedagogicae Agriensis, Sectio scientiarum economicarum et socialium*. 56–90.

Zsigmond Győző (1998), *Névtani és nyelvművelő írások*. Bukarest, Editura Universităţii din Bucureşti.

Periodice și reviste

Bencédy József (1993), A Magyar Rádió műsorainak nyelvhasználata. *Magyar Nyelvőr* 117. 346–349.

Bolla Kálmán (1992), Szupraszegmentális elemzések, *Egyetemi Fonetikai Füzetek* 7. 220.

Deme László (1979), A szöveg alaptermészetéről. In Szathmári István és Várkonyi István (red.), *A szövegtan a kutatásban és az oktatásban..* MnyTK. 154.

Hermann József – Mester Mónika (2001), A rádiós hírszerkesztés alapjai, *Médiakutató*, 2001/toamnă.

Imre Angéla (2005), Különböző műfajú szövegek szupraszegmentális jellemzői, *Magyar Nyelvőr*, 129 /4. 510–520.

Kardos Zoltán (2003), Közérthetőség a rádiós hírekben, *Médiakutató*. 2003/toamnă.

Magyari Tivadar (2000), A romániai magyar média, *Médiakutató*, 2000/toamnă.

Markó Alexandra (2005), A temporális szerkezet jellegzetességei eltérő kommunikációs helyzetekben. *Beszéd kutatás*, 63–77.

Olaszy Gábor (2005), Prozódiái szerkezetek jellemzése a hírfelolvasásban, a mesemondásban, a novella- és a reklámok felolvasásában. In Gósy Mária (red.), *Beszéd kutatás*, Budapest, MTA Nyelvtudományi Intézet.

Papp Z. Attila (2004), A romániai magyar újságíró-társadalom, *Médiakutató*, 2004/iarna.

Péntek János (1992), Kísérlet a regionális szintű román nyelvi hatás mértékének kvantifikálására. In Kontra Miklós (red.), *Társadalmi és területi változatok a magyar nyelvben*. Budapest, Intitutul ”MTA Nyelvtudományi Intézete”.

Péntek János (2004b), Sajtó és nyelvi környezet, In *Közszolgálat az elektronikus médiában*, Caiet de conferință MÚRE, 29–34.

Rákli Veronika (2009), A hírolvasás temporális sajátosságai. *Alkalmazott Nyelvtudomány*. Seria IX, Nr. 1–2. 97–114.

Wacha Imre (1989), A szituáció, a szöveg és a szándék együttese mint a beszéd hangzásának determinánsa. *Magyar Nyelvőr*, 113.

Wacha Imre (1992b), Beszédkultúránk gondjairól. *Magyar Nyelvőr*, 257–62.

Wacha Imre (1993), A szövegfonetikai kutatások gondjairól. *Beszéd kutatás* 49–61.

Surse electronice

- Auchlin A., Ferrari A., (1994), Structuration prosodique, syntaxe, discours, In <http://clf.unige.ch/display.php?idFichier=247>, 29.06.2005
- Bajomi –Lázár Péter (2001), Média. Hatalom. *Médiakutató*, In http://www.mediakutato.hu/cikk/2001_01_tavasz/05_media_hatalom/, 10.09.2006
- Bóna Judit (2007), *A felgyorsult beszéd produkciós és percepciós sajátosságai*, In http://doktori.btk.elte.hu/lingv/bona/Phd_dolgozat_BonaJudit.pdf, 21.04.2009
- Crețu, Ecaterina (2009), *Termeni de stilistică și de poetică a textului*, In <http://www.scribd.com/doc/51201309/110/PROZODIE>, 23.01.2011
- Irimia, Dumitru (1999), *Introducere in stilistică*, In <http://www.scribd.com/doc/48955308/Dumitru-Irimia-introducere-in-stilistica>, 17.03.2006
- Olaszy Gábor (2007), Beszédstratégiák a prozódia tükrében, *Magyar Tudomány*, 1. In <http://www.matud.iif.hu/07jan/15.html>, 09.11.2008
- Péntek János (2005), *Levél Balázs Gézának*, In <http://dragon.unideb.hu>, 12.04.2007
- Péntek János (2010), *Változatok és változások a mai magyar nyelvben*, In <http://www.c3.hu/~magyarnyelv/10-01/tartalom10-1.htm>, 19.12.2010
- Ungváry Zrínyi Imre (1998), *A politikai pluralizmus és az értékválasztások sokfélesége*, In <http://mek.oszk.hu/02000/02002/02002.pdf>, 11.05.2006
- Wacha Imre (2008a), *Kiejtési babonák az elektronikus tömegtájékoztatás beszédében*, In http://www.beszed.hu/wacha_imre_kiejtési_babonak_az_elektronikus_tomegtajekoztatas_beszedeiben, 11.02.2009
- Wacha Imre (2008b), *A felolvasó rádiótól az interaktív rádióig. A rádiós beszédhelyzetről és a rádiósok beszédéről*, In http://www.medianyelv.com/index.php?option=com_content&view=article&id=81:wacha-imre-a-felolvaso-radiotol-az-interaktiv-radiokig&catid=44:wacha-imre-tanulmanyai&Itemid=53, 27.05.2007